
ÖTÜKEN

BERCESTE BEYİTLER

2

HAZIRLAYAN:
EMRAH GÖKÇE

ÖTÜKEN

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1424
EDEBÎ ESERLER: 741

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 16267

ISBN: 978-605-155-828-8

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Ayşegül Büşra Çalık

Kapak Tasarımı: Gökhan Çakır

Dizgi-Tertip: Gökhan Çakır

Kapak Baskısı: Karakış Basım

Baskı: İmak Ofset Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika Numarası: 12531 Tel: (0212) 444 62 18

İstanbul- 2019

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

EMRAH GÖKÇE: Ankara'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Ankara'da tamamladı. Gazi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. Aynı üniversitede Eski Türk Edebiyatı bilim dalında yüksek lisans eğitimini tamamladı. Klâsik Türk Edebiyatı ile ilgili makale ve kitap çalışmalarına devam eden yazar hâlen doktora eğitimine devam etmektedir.

MUKADDİME

Berceste, Farsça "üzere" anlamına gelen 'ber' ön eki ile "sıçramış, fırlamış" anlamına gelen 'ceste' kelimelerinin birleşmesiyle meydana gelmiş bir sıfattır. Bir edebiyat ıstılahı olarak, seçkin, kolayca ve hemen hatırlanabilen, yüksek anlam taşıyan şiir parçalarına verilen addır. Klâsik Türk edebiyatının temel nazım şekli iki mısradan oluşan beyit olduğundan bu ıstılah "berceste mısralar" olarak kullanılagelmiştir. Biz de bu tabirden mülhem olarak kitabımıza Berceste Beyitler ismini vermeyi uygun gördük. Elinizde tuttuğunuz eser bu külliyatın ikinci cildidir.

Maksadımız usta malı berceste beyitlerle aşk, irfan, hikmet ve ilim dünyamızda ufak da olsa bir gezintiye çıkmaktır. Bundan dolayı 500 parçadan oluşan bir şiir demeti ortaya çıkardık. Öyle zannediyoruz ki bu beyitler, daralan ufkumuza açıklık, gönlümüze ferahlık, zihnimize feraset, tefekkür dünyamıza genişlik sunacaktır.

Berceste Beyitler hazırlanırken şiirlerin Arap harfli Türk alfabesiyle yazımı, vezni, Lâtin harfleriyle yazımı, şairi ve günümüz Türkçesine aktarılmış hâlleri bir arada verildi. Bununla, kitabı eline alan okurun bir beyitle ilgili izah edilmesi gereken hemen her şeyi bir arada görmesi ve klâsik şiir deryasından bir nebze de olsa tatması amaçlandı. Şunu hemen belirtmek icap eder ki bu eser asla bir antoloji değildir. Antoloji olmak gibi bir iddiası olmayan bu mütevazı eserin klâsik şiirimizden mümtaz numuneler sunmaktan öte bir iddiası yoktur.

Bu kitap genel mânâda şiire özel mânâda da klâsik Türk şiirine ilgi duyan ve Osmanlı Türkçesini öğrenmeye çalışan okurlarımız için bir kaynak hüviyetindedir. Yine bu kitabın beyit ezberlemeye çalışan okurlarımız için de faydalı olacağını ümit ediyoruz. Bu anlamda şiirlerini aldığımız şairlerin eserlerinin listelendiği geniş bir kaynakçayı da kitabın sonunda sunuyoruz. Zaten maksadımız, tadımlık olan bu beyitleri

okuduktan sonra, şiirlerin tamamını mündemiç olan şairlerin eserleriyle okurlarımızı bizzat buluşturmak ve onları asıl kaynağa yönlendirmektir.

İfade ettikleri hakikatlerin derinlikleriyle âdeta kelimeleri acze düşüren ecdadımız, arkalarında bize aşkın en saf, temiz ve rafine hâlini sunan metinler bıraktılar. Her an huzurda hazır bulunmanın hazzıyla hayatlarını mânâlandıran ecdadımız huzura ve itminana ulaşmış bir kalbin sükûnetini taşıyorlardı.

İnsanın cismanîlikle ruhanîlik arasında gidip geldiği; hayata, varlığa ve eşyaya bambaşka gözlerle bakıldığı bir dünyada hüküm sürdüler. Bir dünya ki içinde dert, belâ, illet, kıllet, zillet gibi hem hayatımızdan çıkardığımız hem de aslında başımıza gelmesini hiç istemediğimiz hâlleri "Hoşdur bana senden gelen" ifadesiyle büyük bir teslimiyetle karşıladılar. Denî kökünden gelen ve alçak, değersiz şey anlamına gelen dünyayı ellerinin tersiyle ittiler. Onu, olması gereken yere koyan bir idrakle hayatlarına hayatiyet kazandırdılar.

Bizler modern bir dünyaya doğduk ve bu hayatı idame ettirmeye mecbur bırakıldık. Modern dünyada nefes alıyor, yaşıyoruz. Hakikatin ne olduğu fikrini kaybettiğimizden beri gündemimizi de kaybettik. Evet, bizler, hakikî gündemi elinden alınmış ve başkalarının dayattığı bir gündemle hayatı, varlığı ve mânâyı sorgulamaya dahi imkân bulamamış bir nesiliz.

Kıyasıya bir sorgulama, bir nefis muhasebesi bizleri bekliyor. Kendimizi anlamaya çalışmak ve böylelikle tekrardan kendimiz olarak var olmak. Biz kimdik sualine efradını câmi ağyârını mâni sûrette cevaplar vermek. Muhasebe mefhumunu tekrardan hayatımıza sokmak ve yaşadığımız buhrana dair esaslı bir fikir sahibi olup çıkış yolu aramak hepimizin aslî vazifesi olmalı. Peki, kendimizi hangi mikyasa vurup değerlendireceğiz?

Modern zamanların bize önce kendimizi sonra da gönlümüzü unutturduğu hakikatini tahattur etmemiz gerekiyor. Bütün zamanlara ve mekânlara hitap eden cihân-şümûl mefkûreye sahip bir ecdadın vârisleri olarak insanlığın müş-

terek derdini tekrardan gündemimize almalıyız. Bu, kendimizle hasbihâl etme ve yeniden tanışma anlamına geliyor. Sadece ve sadece hakikatle meşgul olmalı, dünyevî menfaatleri elimizle ihtiyarî olarak kenara itmeliyiz. Bütün derdi hakikatin izini sürmek olan bir nesil olmalıyız. Peki, mümkün mü böyle bir nesil? Elbette mümkün. Nasıl? Kendi kaynaklarımızla, ecdadımızın eserleriyle aramıza koyduğumuz mesafeyi kısaltarak. Öz kaynaklarımıza ulaşarak ve onları hayatımıza tekrardan sokarak. İşte bu küçük çalışma bu amaca hizmet etmek için hazırlandı.

Anlayamadığımız şeyleri yok farz etme kolaylığından kaçarak, biraz gayretle, acaba anlayabilir miyiz, sorumluluğuna doğru yol alma işini üstlenmeye çalıştık. Lisanın sadece insanlar arasında bir anlaşma aracı olmadığını aynı zamanda nesiller arasında bir köprü vazifesi gördüğünü idrak ederek nesilleri birbirine rabtetmeye gayret ettik. Ecdadımızın manevî mirasının gözler önüne serilmesine küçük de olsa bir katkısı olursa, bu eser gayesine ulaşmış sayılacaktır. Fikri, hissiyatı, kabiliyeti büyük yara almış günümüz insanına yeni ufuklar açması temel gayelerimiz arasındadır.

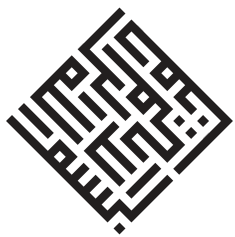
Dönülmez akşamın ufkuna henüz varmadığımız, vaktin çok geç olmadığı demlerde güzeran ederken, geldi geçti ömrüm benim şol yel esip geçmiş gibi, demeden, yeniden hayatı mânâlandırmayı Mevlâ cümlemize nasip etsin.

Berceste Beyitler - 2'yi şiir severlerin istifadesine sunarken okurlarımızdan tek ricamız bizi bu güzelliklerle buluşturan şairlerimizin ruhaniyetlerine birer Fatiha göndermeleridir.

Türk şiirinin nadide örneklerinden bir demet sunduğumuz bu kitabın Türk ilim ve irfan hayatına mütevazı bir katkıda bulunması temel gayemizdir. Kitaptaki bütün güzellikler büyüklerimize, kusurlar bendenize aittir.

Affola...

Emrah Gökçe

توبه یا ربی خطا راهنه کیتدکلرمه
بیلوب ایتدکلرمه بیلمیوب ایتدکلرمه

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Tövbe yâ Rabbi hatâ râhına gitdiklerime
Bilip etdiklerime bilmeyip etdiklerime

Abdurrahîm-i Merzifonî

Ey Rabbim! Gittiğim hatalı yollar için sana tövbe ediyorum.
Bilerek ya da bilmeyerek yaptığım hatalar için tövbe ediyorum.

* * *

اول علاج ایتمکده عاجز دردمك مفتونی بن
ایکیمزده قورتولوردق کچسه درماندن طبیب

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ol ilâc etmekde âciz derdimin meftûnu ben
İkimiz de kurtulurduk geçse dermândan tabîb

Nef'î

Tabip, bana ilaç verme hususunda aciz; bense derdime
-rahatsızlık şöyle dursun- mübtelâyım.
Tabip benim iyileşmem için uğraşmaktan vazgeçerse ikimiz de
bu dertten kurtuluruz.

کیمسەیه باقی دکلدر ملك و دولت سیم و زر
بر خراب اولمش کوکل تعمیر ایتمکدر هنر

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Kimseye bâkî değildir mülk ü devlet sîm ü zer
Bir harâb olmuş gönül ta'mîr etmekdir hüner

Ömer Efendi

Satın aldığımız mülkler, geldiğimiz makamlar,
elde ettiğimiz başarılar, altınlar, gümüşler vs.
hiç kimse için kalıcı değildir. Bunların hepsi fani yani geçicidir.
Bu dünyada elde edilmesi gereken bir hüner varsa o da kırılmış bir
gönlü tamir etmek, onu hoşnut etmektir.

* * *

ایمان ایله دین آقچەدر ارباب غناده
ناموس و حمیّت سوزی قالدی فقراده

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Îmân ile dîn akçedir erbâb-ı gınâda
Nâmûs u hamiyyet sözü kaldı fukarâda

Ziyâ Paşa

Zengin insanlar için din, iman gibi konular gerektiğinde
kullanılmak üzere duran geçerli bir akçe gibidir.
Namus, hamiyet, haysiyet gibi yüce duygular fakirlerde kaldı.

ای نسخهٔ نامهٔ الهی که تویی
وی آینهٔ جمالِ شاهی که تویی
بیرون ز تو نیست، هر چه در عالم هست
در خود بطلب هر آنچه خواهی که تویی

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûl

Ey nusha-yi nâme-yi ilâhî ki toyî
Vey âyine-yi cemâl-i şâhî ki toyî
Bîrûn zi-to nîst, her çi der-âlem hest
Der-hod be-taleb her ân-çi hâhî ki toyî

Hz. Mevlânâ

İlâhî kitabın nüshası sensin.
Cenab-ı Hakk'ın cemâline ayna olan sensin.
Âlemde ne varsa senin dışında değildir.
Her neyi istiyorsan onu kendinde ara.

سوز دلدن بی‌خبردر صانمانز جانانه‌یی
شمعی یاقمازمی او آتش کیم یاقار پروانه‌یی

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Sûz-i dilden bî-haberdir sanmanız cânâneyi
Şem'i yakmaz mı ol âteş kim yakar pervâneyi

Şeyhülislâm Yahyâ

Sevgiliyi âşığın gönlünün yanışından habersizdir zannetmeyin.
Bir ateş kelebeği yakar da mumu hiç yakmaz mı?

* * *

بو دهر پرتعبده نائل جاه اولمه‌غه لابد
اوتانماز یوز توکنمز سوز ایشیتمز بر قولاق ایستر

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Bu dehr-i pür-ta'abda nâ'il-i câh olmaya lâ-büd
Utanmaz yüz tükenmez söz işitmez bir kulak ister

Lâedrî

Bu eziyet, sıkıntı ve zahmetlerle dolu dünyada
herhangi bir makama ulaşmak için şunlar lâzımdır:
Utanmayan, kızarmayan bir yüz, hiç bitmeyen söz
ve bir de söylenilen hiçbir şeyi işitmeyen kulak.